

Dyslexieprotocol

Markenhage, Michael college, Orion Lyceum

Schooljaar 2021- 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Begripsbepaling en uitgangspunten	2
3. De procedure	4
4. Rollen en afspraken	6
5. Faciliteiten	9
6. Mogelijkheden van dispensatie	11
a. Wettelijke mogelijkheden	
b. Mogelijkheden op de Campus	
7. Mogelijkheden en beperkingen van begeleiding.	14
Bijlagen:	
1. Tips voor de leerling en ouders/ verzorgers	16
2. Nuttige Websites	17

1. Inleiding

Dit dyslexieprotocol heeft als doel om leerlingen, ouders en docenten te informeren over vastgelegde procedures en afspraken met betrekking tot het specifieke leerprobleem dyslexie.

Dit protocol zorgt ervoor dat leerlingen, ouders, mentoren, docenten en schoolleiding kunnen zien wat is afgesproken met betrekking tot begeleiding van dyslectische leerlingen. De Campus geeft de mogelijkheden en onmogelijkheden wat betreft de begeleiding van leerlingen met dyslexie aan, omdat zij niet voor elke vorm van leerproblemen voldoende middelen ter beschikking kan stellen.

2. Begripsbepaling en uitgangspunten

Het begrip dyslexie

Een dyslectische leerling is een leerling, bij wie officieel dyslexie is vastgesteld. Er is over hem/haar een rapport gemaakt waarin door een erkend deskundige (een psycholoog of orthopedagoog met minimaal BIG-registratie) wordt verklaard dat de betreffende leerling in aanmerking komt voor de afspraken betreffende dyslectische leerlingen. Een kopie van dit rapport dient in het leerling-dossier te zijn opgenomen.

Voor de uitgebreide beschrijving verwijzen naar het landelijk dyslexieprotocol voor VO en Stichting Dyslexie Nederland.

Naast deze problematiek kunnen zich ook (lichte) problemen voordoen bij andere vaardigheden dan alleen het lezen en spellen. Niet al deze problemen doen zich bij een individuele leerling in gelijke mate. Afhankelijk van hoe de problematiek en de sterkte en minder sterke kanten zich bij de leerling manifesteren, zal een leerling in meer of mindere mate vastlopen. Alle leerlingen met dyslexie hebben echter een probleem bij het opnemen, verwerken en vervolgens weer weergeven van informatie. Hierdoor kunnen zij geregeld niet laten zien wat zij daadwerkelijk kunnen.

De Campus hanteert het uitgangspunt leerlingen met dyslexie zo goed mogelijk te begeleiden tijdens hun gehele schoolloopbaan tot en met het eindexamen.

Dyslexieverklaring

Om in aanmerking te komen voor faciliteiten dient een leerling in het bezit te zijn van een officiële dyslexieverklaring.

In de dyslexieverklaring dient het volgende te staan:

- Uitspraken over de individu-gebonden cognitieve factoren die in dit geval de stoornis oproepen en in stand houden.
- Uitspraken die gebaseerd zijn op controleerbare, betrouwbare en psychodiagnostische instrumenten en procedures.

De stoornis mag niet het gevolg zijn van omgevingsfactoren, zoals een tekort aan onderwijs of van onderwijs op een te hoog niveau.

De bevoegdheid om een dyslexieverklaring af te geven kan – gegeven de inhoud – alleen geschieden door professionals die gekwalificeerd zijn voor het uitvoeren van psychodiagnostisch onderzoek, daartoe is een academische graad in de klinische (kinder- en jeugd) psychologie of orthopedagogiek vereist. Daarnaast is een bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek, minimaal op het niveau van de BIG-registratie (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) Gezondheidszorg-psycholoog, vereist.

Uitgangspunten

De school hanteert voor leerlingen met een officiële dyslexieverklaring de volgende uitgangspunten:

zij hebben recht op faciliterende, dispenserende en compenserende maatregelen. De Campus hanteert het uitgangspunt dat we leerlingen zo goed als mogelijk voorbereiden op de maatschappij, het vervolgonderwijs en het examen. Daarvoor hanteert de scholengroep de actuele wet- en regelgeving, zoals deze tijdens examens van toepassing zijn.

- Er wordt een inspanningsverplichting gevraagd van alle betrokkenen, de school, de leerling en ook de ouders.
- Docenten, ouders en leerlingen zijn op de hoogte van de afspraken.
- De afspraken moeten uitvoerbaar zijn binnen de onderwijssetting.
- De school kan niet aan *elke* vorm van dyslexie adequaat tegemoetkomen.
- Bij overmatig en te snel gebruik van hulpmiddelen loopt de dyslectische leerling het risico een grotere handicap te ervaren van zijn/haar dyslexie.
- De Campus richt zich op het faciliteren, ondersteunen en begeleiden van leerlingen, intensieve gespecialiseerde begeleiding en/ of behandeling is niet mogelijk binnen de school.

3. De procedure

De signaleringsfase in de brugklas

De Campus stemt haar werkwijze af op het landelijk dyslexieprotocol VO. Wanneer een leerling bij De Campus in de brugklas komt, vindt een screening plaats. Bij deze screening worden de volgende stappen gezet:

- De gegevens van de basisschool worden kort na de aanmelding in kaart gebracht.
- De leerlingen met een dyslexieverklaring worden geregistreerd en de vakdocenten worden hierover geïnformeerd.
- Bij alle brugklasleerlingen wordt een screening afgenomen. Deze gegevens worden samen met de basisschoolgegevens door het ondersteuningsteam beoordeeld.
- Bij leerlingen bij wie op grond van het afgenomen dictee, de basisschoolgegevens en de resultaten van de verschillende vakken dyslexie wordt vermoed, wordt contact opgenomen met de ouder(s)/verzorger(s).
- Het ondersteuningsteam kijkt of de leerling in aanmerking komt voor een periode (tot 20 weken) remedial teaching in groepsverband.
- Na deze periode krijgen de ouder(s)/verzorger(s) het advies om hun kind wel of niet verder te laten onderzoeken op dyslexie.

Kort samengevat:

- Leerlingen bij wie op grond van de screening en alle beschikbare gegevens een vermoeden van dyslexie bestaat, krijgen een periode remedial teaching.
- Zie voor de faciliteiten en het aanbod hoofdstuk 4 en 5.

Wanneer ouder(s)/verzorger(s) faciliteiten voor hun zoon/dochter willen hebben, dient er onderzoek verricht te worden. Onderzoek kan gedaan worden door professional die gekwalificeerd en bevoegd is tot het doen van dit onderzoek. De Campusscholen bieden de mogelijkheid het onderzoek via het Expertisecentrum Breda te laten verrichten. Voor de afspraken, planning en kosten zijn ouders zelf verantwoordelijk.

Indien tijdens dit onderzoek dyslexie wordt vastgesteld, krijgt de leerling een dyslexieverklaring. Deze verklaring geeft recht op de ondersteuning zoals in dit protocol omschreven wordt. Het is van belang op te merken dat de wetgeving, omstandigheden van de leerling en op school jaarlijks kunnen veranderen, waardoor het aanbod in faciliteiten en de mogelijkheden aangepast kunnen worden.

Leerlingen met dyslexie:

Wordt de leerling aangemeld met een geldige dyslexieverklaring, dan heeft de leerling recht op de faciliteiten zoals later omschreven en volgens de ernst van de dyslexie. Bij aanmelding geldt:

- a. Bij de aanmelding van een dyslectische leerling worden de normale plaatsingscriteria gehanteerd.
- b. Bij of voor aanmelding nemen ouder(s)/ verzorger(s) kennis van het dyslexiebeleid van de Campus. Waaronder de mogelijkheden en onmogelijkheden wat betreft de begeleiding.
- c. Een leerling wordt alleen als dyslectisch aangemerkt wanneer dit wordt aangegeven in een rapport van een orthopedagoog/psycholoog met een erkende bekwaamheidsregistratie. Voor het verkrijgen van examenfaciliteiten is een dyslexieverklaring vereist.
- d. De basisschool levert het dossier - met daarin de PO-VO-afstemmingsdocumenten- aan en het onderwijskundig rapport met de uitslag van de test en/of de Cito-eindtoets.
  - Een overzicht van de lees- en spellingontwikkeling en interventies:
    - De meest recente leervorderingen en resultaten,
    - De geboden ondersteuning, interventies en effecten,
    - De lees- en spellingontwikkeling door de jaren heen,
    - De effecten van de ervaren lees- en/of spellingproblemen op andere leer- en ontwikkelingsgebieden
  - Adviezen vanuit het PO voor verder begeleiding in het VO
  - Schriftelijke toestemming van ouders voor het verstrekken van de gegevens

- Eventueel andere relevante gegevens

Om de faciliteiten te mogen bieden, heeft de school de dyslexieverklaring nodig. Deze verklaring wordt opgenomen in het leerlingvolgsysteem. De leerling en de faciliteit(en) waarvan de leerling gebruik wenst te maken, komen in een overzicht voor docenten.

Ouders leveren aan:

- Indien aanwezig een dyslexieverklaring, met vermelding van datum van afgifte
- Indien mogelijk de bij de dyslexieverklaring behorende onderzoeksverslagen

4. De rollen en afspraken.

De rol van de leerling

Het is van belang dat de leerling leert omgaan met zijn dyslexie. Het is helpend om zo positief als mogelijk om te gaan met zijn taalhandicap. Dat dit niet altijd even makkelijk is, mag duidelijk zijn. De dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn immers ook gewone pubers die experimenteren met mogelijkheden en grenzen.

Naast de rechten, die in het dyslexieprotocol vermeld staan, heeft de dyslectische leerling de volgende plichten:

- Een goede werkhouding, zowel in de klas, als in het omgaan met huiswerk.
- Een goede planning van de werkzaamheden, herhaling van stof is van belang!
- Tijdig overleggen met vakdocenten en mentor over het leerstofaanbod en het maken van repetities en so's.
- Het initiatief om te overleggen dient uit te gaan van de dyslectische leerling.
- Het in te leveren werk (repetities, so's, verslagen en werkstukken, enz.) te voorzien van de vermelding "D" of "Dyslexie".
- Zie bijlage 2 voor tips voor de leerling.

De rol van de ouders

Ouders van dyslectische kinderen weten dat hun kinderen extra inspanningen moeten doen om onze school te doorlopen. Het is van wezenlijk belang dat school en ouders samenwerken in de begeleiding van hun kind.

Ouders moeten zichzelf voldoende informeren over het dyslexiebeleid op school en de specifieke begeleiding van hun kind.

Het begeleiden van de dyslectische leerling heeft ook gevolgen op financieel gebied. Op de Campus zijn er beperkte mogelijkheden voor begeleiding, welke voornamelijk bestaan uit het faciliteren van leerlingen met dyslexie.

Indien hulp op school niet voldoende blijkt te zijn, kan de situatie zich voordoen dat geadviseerd wordt externe Remedial Teaching in te schakelen. In dat geval regelen de ouders dit zelf en zijn ook alle kosten voor hen zelf.

6

Praktische rol ouders

- Help uw zoon/dochter bij het plannen van het huiswerk en ondersteun daar waar nodig en mogelijk.
- Bied structuur aan zoals: huiswerk maken op een vaste werkplek, de werkplek netjes en overzichtelijk houden, erop toezien dat de schooltas goed wordt ingepakt, de agenda in de gaten houden, enz.
- Controleer met regelmaat agenda, werkboeken en schriften om te zien of de aantekeningen leesbaar zijn overgenomen.
- Schep thuis goede randvoorwaarden indien mogelijk: bijvoorbeeld ten aanzien van het gebruik van computermogelijkheden. Zie ook hoofdstuk 5.
- Houd contact met mentor over de ontwikkelingen op school.
- Zie bijlage 2 voor tips voor ouders.

De rol van de mentor

- De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de ouders en de ondersteuningscoördinator.
- Bied extra mentoraandacht aan de leerling, dat bevordert de motivatie.

- Het is vanuit de mentor/zorg belangrijk om in de gaten te houden hoe de leerling omgaat met zijn/haar dyslexie. Een leerling met dyslexie heeft rechten, maar ook plichten.
- Controleer met regelmaat agenda, werkboeken en schriften om te zien of de aantekeningen leesbaar zijn overgenomen; geef tips over hoe de leerling ervoor kan zorgen dat het huiswerk en aantekeningen goed zijn overgenomen.
- Houd contact met de ouders over de voortgang van de leerling, wat de school kan doen en wat ouders kunnen betekenen in de begeleiding – indien nodig in samenspraak met de ondersteuningscoördinator.
- Houd contact met vakdocenten over de voortgang van de leerling en over het wederzijds naleven van de gemaakte afspraken binnen het dyslexieprotocol.

De rol van de vakdocent

- Heeft een signalerende taak en bespreekt signalen met de mentor
- Is op de hoogte van het feit dat de leerling dyslexie heeft
- Is op de hoogte van de compenserende maatregelen voor deze leerling en past deze toe
- Houdt zich aan de gemaakte afspraken
- Motiveert de leerling door bijvoorbeeld alternatieve leerstrategieën aan te bieden voor zijn vak.

Aanbevelingen voor de docent voor algemeen klassikaal gebruik

- Maak duidelijk aan klasgenoten dat extra faciliteiten geen voorrecht maar noodzaak zijn.
- Bied toetsen duidelijk en goed leesbaar aan.
- Geef voor een toets meer tijd of maak proefwerken van een half uur, zodat het tijdens de les nog afgemaakt kan worden.
- Geef ruim de tijd voor het lezen van boeken.
- Heb positieve verwachtingen: benadruk waar de leerling goed in is en stel reële eisen aan werk en werkhouding.
- Zorg voor succeservaringen en bespreek waaraan het succes te danken is.
- Adviseer leerlingen te werken met CD's, CD-ROM'S en websites die bij de methodes horen
- Geef de leerling met dyslexie ook regelmatig verdiepingsopdrachten (door een lager tempo komt hij hier anders vaak niet aan toe).
- Beoordeel de leerling op zijn vakinhoudelijke kennis en niet op de spelling, zie het examenreglement – beoordeling spelling.

7

De rol van de remedial teacher

De remedial teachers van de Campus monitoren in samenspraak met de mentor de voortgang van de leerlingen met dyslexie (op verzoek van de mentor) en geven advies aan het docententeam, leerlingen en indien nodig aan ouders.

De remedial teachers verzorgen de begeleiding aan leerlingen die uitvallen na de screening, welke nog geen dyslexie hebben. Zij verzorgen de begeleiding en indien nodig schrijven zij in samenspraak met de ondersteuningscoördinator, de mentor en ouders de verwijzing voor onderzoek.

Op de Campus kan er geen RT geboden worden aan leerlingen waarbij dyslexie is vastgesteld.

De rol van de ondersteuningscoördinator

De ondersteuningscoördinator heeft een coördinerende rol op het gebied van zorg. Op aanwijzing van de ondersteuningscoördinator kan een leerling in aanmerking komen voor faciliteiten, in samenspraak met de mentor, docenten, ouders, remedial teachers en ondersteunend personeel. Tevens verbindt hij/ zij partijen, kan aanwijzing geven voor begeleiding en verzorgt eventuele doorverwijzing voor dyslexieonderzoek.

5. Faciliteiten

De faciliteiten die geboden worden, bestaan uit compenserende en faciliterende maatregelen, conform de wetgeving zoals deze in artikel 55 van het Eindexamenbesluit VO omschreven staat. De omschrijving is te lezen op examenbesluit: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004593/2019-01-01>

Tijdsverlenging

De leerling heeft tijdens reguliere toetsen recht op 10% tijdsverlenging

Voor het CE en SE geldt:

Op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit kan bij centrale examens aan dyslectische kandidaten een half uur tijdverlenging worden toegekend. Bij de cspe's dient een en ander zo te worden uitgewerkt dat de tijdverlenging wordt gegeven waar dit op grond van de beperking noodzakelijk is. Dat betekent geen tijdverlenging bij een vaardigheid als bijvoorbeeld voedselbereiding, wel bij het voorbereidende leeswerk

Mondelinge herkansing

Bij de talen kan de leerling in overleg met de docent een mondelinge herkansing aanvragen. Het cijfer wordt gemiddeld.

De leerling kan per taal tot 5 toetsen per jaar een mondelinge herkansing aanvragen. Uitgezonderd van de toetsen waarbij specifiek op spelling getoetst wordt. Voorwaarden zijn dat de leerling heeft geleerd voor de toets, gemotiveerd is tijdens de les en de huiswerkattitude voldoende is.

Nb. Dit geldt niet voor de toetsweek (Markenhage).

Nb. Voor de bovenbouw geldt dat het reglement voor het PTA leidend is voor de mogelijkheden.

8

Het leerlingvolgsysteem en D

De leerlingen met dyslexie mogen boven hun proefwerk de hoofdletter D plaatsen. Per vaksectie wordt er rekening gehouden met de beoordeling van spelling. Let op, dit is niet bij PTA of examens. Zie onderstaande informatie.

Beoordeling spelling.

Op de Campus hebben we het uitgangspunt dat we de beoordelingssystematiek in alle leerjaren toepassen volgens de geldende exameneisen;

De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde.

Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Spelling wordt bij de centrale examens streng beoordeeld. Maakt een leerling twee keer dezelfde fout, dan wordt deze twee keer fout gerekend. Dit geldt voor taaltoetsen, waarin specifiek de spelling wordt getoetst.

Voor toetsen – anders dan bij toetsen die specifiek op spelling afgenomen worden - geldt de afspraak dat de puntenaftrek voor spelling nooit zwaarder is dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Een (dyslectische) leerling kan nooit meer dan één punt aftrek krijgen voor spelling en kan dit compenseren door tekstbegrip en andere essentiële taalvaardigheden.

Voor meer informatie zie

<https://www.dyslexiecentraal.nl/materialen/protocol-dyslexie-voortgezet-onderwijs>

Auditieve ondersteuning

De Campus faciliteert leerlingen die in aanmerking komen voor het gebruik van dyslexiesoftware door het programma Claroread aan te bieden. Dyslexiesoftware is software die van uw computer een hulp voor mensen met dyslexie maakt. Zo kunnen alle teksten voorgelezen worden, kunnen er teksten gedigitaliseerd worden en kan Claroread helpen bij het maken van een tekst. Het programma bevat ook een krachtige spellingcontrole, een homofonenfunctie, een woordvoorspeller en een woordenboekfunctie.

Claroread maakt het mogelijk om gebruik te maken van studietools. Zo is het mogelijk om een samenvatting of een mindmap te maken. Claroread kan alle digitale teksten direct voorlezen.

- Leerlingen die in aanmerking komen voor het gebruik van dyslexiesoftware, kunnen op de Campus gebruik maken van het programma Claroread, tegen een gereduceerd tarief kan door ouders de zgn. thuisstick aangeschaft worden, zie hiervoor www.woordhelder.nl/claroread-usb.html
- Een andere mogelijkheid is om via de Stichting Dedicon (www.dedicon.nl) gesproken materialen aan te schaffen. Daar kunnen alle leer- en leesboeken voor studie, op pdf-bestand of Cd-roms ingesproken, worden gehoord.
- Kinderen en jongeren in de leeftijd tot en met 17 jaar, mét dyslexieverklaring, kunnen via www.passendlezen.nl gratis auditieve ondersteuning inzetten voor de literatuurlijst.
- Dedicon heeft in opdracht van het ministerie van OC&W boeken gedigitaliseerd voor voorleessoftware. Er zijn digitale boeken beschikbaar voor Claroread. Vrijwel alle boeken in het basis- en het voorgezet onderwijs zijn gedigitaliseerd. Als u gebruik wilt maken van deze boeken dient u Claroread Boeklezer bij Claroread te bestellen.
- Wanneer u wil weten of u recht hebt op een vergoeding, verwijzen we u naar de informatie over dit onderwerp op de site woordhelder: <http://www.woordhelder.nl/vergoeding>

9

Per leerling zal op basis van de belemmeringen bekeken worden welke hulpmiddelen wanneer ingezet kunnen worden.

6. Mogelijkheden voor dispensatie.

a. Wettelijke mogelijkheden:

Binnen het voortgezet onderwijs zijn er voor leerlingen die niet in staat zijn het volledige onderwijsprogramma te volgen, mogelijkheden tot aanpassingen. Hieronder zetten wij op een rijtje welke regelingen gelden voor dyslectische leerlingen.

Voor informatie verwijzen we u door naar het examenbesluit.

Vrijstellingen in de onderbouw

Nederlands en Engels

Artikel 11d van de WVO biedt ruimte om in individuele gevallen ontheffing te verlenen voor onderdelen van de kerndoelen. Dit maakt in principe ontheffing voor onderdelen van de vakken Nederlands en Engels, mogelijk bij leerlingen die door hun dyslexie ernstig beperkt zijn. De wet (artikelen 11a en 11c, WVO) legt echter sterk de nadruk op de mogelijkheden voor doorstroming van de leerling. Aangezien de vakken Nederlands en Engels in alle profielen verplichte vakken zijn, zullen er in de praktijk zeer zwaarwegende redenen moeten zijn om ontheffing te verlenen. De afweging tot ontheffing wordt per individueel geval gemaakt door het bevoegd gezag van de school.

Frans en Duits

De mogelijkheden om ontheffing te verlenen voor de tweede moderne vreemde taal verschillen per schoolsoort, leerjaar of leerweg.

1. vmbo in de eerste twee leerjaren (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22)

Behalve voor leerlingen die naar de verwachting van het bevoegd gezag doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg, is in het vmbo in de eerste twee leerjaren Frans of Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. Scholen mogen zelf kiezen welke van deze twee zij aanbieden, maar mogen ook beide talen aanbieden. Voor het volgen van alleen Frans of alleen Duits is geen ontheffing nodig. Vrijstelling voor Frans én Duits is niet mogelijk voor dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste twee leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor de moderne vreemde talen. De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Alleen in een aantal specifieke gevallen - en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie - zijn er wel mogelijkheden om ontheffing te krijgen voor Frans én Duits.

Dit geldt voor:

- Leerlingen die Spaans, Arabisch of Turks volgen;
- Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd, en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen.

Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen van de tweede moderne vreemde taal wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor vbo of mavo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

2. Havo en vwo in de eerste drie leerjaren (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21)

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor moderne vreemde talen.

De school moet hierbij wel rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Alleen in een aantal specifieke gevallen – en dan gaat het niet alleen om leerlingen met dyslexie - is er een aantal mogelijkheden voor ontheffingen:

- Leerlingen die Spaans, Russisch, Italiaans, Arabisch of Turks volgen kunnen ontheffing krijgen voor Frans óf Duits. Het is niet mogelijk beide vakken te vervangen;

- Leerlingen die buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd en daarbij geen of te weinig onderwijs in Frans of Duits hebben gekregen kunnen ontheffing krijgen voor Frans, Duits of beide talen;
- Leerlingen kunnen via deze regel alleen ontheffing krijgen wanneer zij voor de eerste maal tot een school voor havo of vwo zijn toegelaten en zijn geplaatst in een hoger leerjaar dan het eerste.

Vrijstellingen in de bovenbouw

1. Bovenbouw vmbo (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26n)

In de bovenbouw van het vmbo zijn er weinig mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is; het probleem kan meestal worden omzeild door een vak eenvoudigweg niet te kiezen. De ontheffingsmogelijkheden concentreren zich daarom op de sector economie. Leerlingen die in de eerste twee leerjaren ontheffing hebben gehad voor Frans of Duits kunnen in die sector ontheffing krijgen voor Frans of Duits, en in plaats daarvan kiezen voor Arabisch, Turks, Spaans, maatschappijleer II, geschiedenis en staatsinrichting of aardrijkskunde. Deze bepaling geldt ook voor leerlingen die onderwijs gaan volgen in de basisberoepsgerichte leerweg, en die in het schooljaar daarvoor LWOO volgden. De leerling in de basisberoepsgerichte leerweg, die in de onderbouw geen Frans of Duits heeft gehad omdat hij naar verwachting deze leerweg ging volgen, volgt in de sector economie van de basisberoepsgerichte leerweg in plaats hiervan in de bovenbouw Arabisch, Turks, Spaans, maatschappijleer II, geschiedenis en staatsinrichting of aardrijkskunde.

2. Bovenbouw havo (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e)

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van de havo in drie van de vier profielen niet verplicht. Havo-leerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

3. Bovenbouw vwo (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e)

Leerlingen in de bovenbouw van het atheneum moeten naast Engels een tweede moderne vreemde taal volgen. Hiervoor kunnen Frans, Duits, Spaans, Italiaans, Russisch, Arabisch, Turks of Fries aangeboden worden. Leerlingen kunnen hiervan ontheffing krijgen als zij:

- Een stoornis hebben die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis hebben die effect heeft op taal;
- Een andere moedertaal hebben dan Nederlands of Fries;
- Onderwijs volgen in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid, en het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert.

Het is de verantwoordelijkheid van de school dit per geval te bekijken. Hiervoor is geen toestemming vooraf van de inspectie nodig. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van ten minste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school. Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

b. Mogelijkheden voor dispensatie op de Campus:

Bij hoge uitzondering kan voor één vreemde taal, zijnde Frans of Duits, dispensatie worden verleend. Criteria waaraan voldaan moet zijn om dispensatie te overwegen zijn:

- Naast een eventuele dyslexieverklaring moet het onderzoeksverslag met de onderzoeksgegevens op school aanwezig zijn.
- De leerling beschikt over voldoende capaciteiten voor het onderwijsniveau dat hij/zij volgt.
- Er is sprake van ruim voldoende inzet en motivatie.
- De overige vakken moeten ruim voldoende zijn.
De leerling ondervindt zodanige hinder van zijn/haar dyslexie, dat bevordering naar het volgende leerjaar verhinderd wordt, ondanks verschillende compensatiemiddelen en een goede inzet.
- De leerling is in staat zelfstandig te werken.
- De leerling heeft remedial teaching genoten en de school heeft inzicht gekregen in de wijze waarop dit heeft plaatsgevonden.

Procedure bij dispensatieaanvraag voor één van de vreemde talen

1. De teamleider meldt de leerling aan bij de ondersteuningscoördinator.
2. De mentor verzamelt i.o.m. de ouder(s)/verzorger(s) en
  - Cijferlijst
  - Het dossier
  - Het onderzoeksverslag waarin alle onderzoeksgegevens en de diagnose zijn vermeld
  - De bevindingen van de docenten die lesgeven aan de betreffende leerling, met betrekking tot de motivatie van de leerling
  - De bevindingen van de docenten met betrekking tot de zelfstandigheid van de leerling
  - De periode van remedial teaching die de leerling heeft genoten; (Ouder(s)/verzorger(s) dienen duidelijk en aantoonbaar te maken wat de remedial teaching inhoudt).
3. Het ondersteuningsteam bestudeert de gegevens en brengt advies uit aan de directie over het wel of niet verlenen van dispensatie voor één vreemde taal.
4. De directie neemt de beslissing over het wel of niet verlenen van de dispensatie.
5. De ondersteuningscoördinator deelt de beslissing mee aan de mentor, ouder(s)/verzorger(s) en leerling.

12

Wanneer ontheffing wordt toegekend, wordt schriftelijk vastgelegd aan welk vak de leerling in de vrijgekomen tijd gaat werken. Het doel moet zijn bevordering naar de hogere klas. De invulling van de vrijgekomen onderwijstijd wordt verantwoord naar de inspectie van onderwijs.

7. Mogelijkheden en beperkingen bij begeleiding

- a. Als een leerling met dyslexie de capaciteit mist om een bepaald onderwijsniveau te kunnen halen, zal dat –net als bij elke andere leerling- zoveel als mogelijk in de onderbouw moeten blijken, zodat hij/zij niet in een bovenbouw terecht komt waar overvraging en bijkomende

- problematiek mee gaat spelen. Uiteraard houdt dit niet in dat een succesvolle afsluiting van de schoolloopbaan gegarandeerd wordt. Deze garantie kan geen enkele leerling gegeven worden.
- b. Aan dyslectische leerlingen worden alleen faciliteiten verleend als dat echt noodzakelijk blijkt. Een goede werkdiscipline, taak- en werkhouding, een goede huiswerkattitude, motivatie en gedrag zijn voorwaarden.
  - c. Aan leerlingen met dyslexie wordt binnen de Campus géén RT geboden. De specialistische begeleiding voor het o.a. aanleren, automatiseren, intrainen en herhalen van de probleemgebieden, is van dien aard, dat de Campus deze intensieve en specialistische ondersteuning niet kan bieden.
  - d. Het gebruik van eigen computer/laptop tijdens de lessen (bijv. voor het Programma Claroread) is toegestaan voor het maken van aantekeningen. De Campus heeft een licentie voor Claroread Pro waardoor leerlingen met korting thuis gebruik kunnen maken van het programma middels een "thuisstick". Informatie hierover is, zoals eerder vermeld, op de site van Woordhelder te vinden.
Dit dient dan wel consequent gebruikt te worden. De verantwoordelijkheid voor spullen en aantekeningen is voor de leerling.
  - e. Meestal zijn leerlingen met dyslexie voldoende geholpen met de tips en extra tijd bij toetsing. Slechts bij enkele mensen met dyslexie is andere ondersteuning nodig. Omdat de Campus voorbereidt op het examen en een vervolgopleiding en zo gunstig als mogelijk meedoen in de maatschappij, zijn de scholen ervan overtuigd dat het blijven trainen van lees-, spellings- en schrijfvaardigheden – ook voor leerlingen met dyslexie- van groot belang is.
  - f. Dyslexie is een vervelende belemmering. De Campus beseft dat het de leerling onzeker kan maken. Erkenning van de handicap, maar ook eventuele onzekerheid of effect op de motivatie is van belang. Het is van belang dat indien er zich problemen voordoen, de leerling of de ouder(s)/ verzorger(s) dit melden bij de mentor.

Bijlagen:

1. Tips voor de leerling en ouders/ verzorgers
2. Nuttige Websites

1. Tips voor de leerling en ouder(s)/ verzorger(s)

Tijdens de les

* Ga in de klas vooraan zitten

Huiswerk

Dyslexieprotocol de Campus 2021-2022

- * Houd er rekening mee dat je meer tijd nodig hebt dan je klasgenoten.
- * Werk niet te lang aan een stuk door
- * Werk iedere dag
- * Werk vooruit
- * Lees, spreek uit, luister naar jezelf, schrijf op
- * Herhaal: na een paar dagen begrijp je het vanzelf
- * Maak extra oefeningen
- * Lees iedere dag voor jezelf serieus een half uur hardop
- * Maak gebruik van gesproken boek

Tips voor de ouder(s)/verzorger(s)

- *Wees goed op de hoogte van dit dyslexie-protocol
- *Help uw zoon/dochter bij het plannen van huiswerk
- *Overhoor uw zoon/dochter veel en vaak.
- *Lees uw zoon/dochter vaak hardop voor en laat hem/haar ook vaak hardop voorlezen
- *Geef uw zoon/dochter structuur zoals: huiswerk maken op een vaste werkplek, de werkplek netjes en overzichtelijk houden, erop toezien dat de schooltas goed wordt ingepakt, de agenda in de gaten houden, enz.
- *Schep indien mogelijk thuis goede randvoorwaarden, zoals: het gebruik van bijv. computermogelijkheden, het faciliteren van auditieve ondersteuning thuis m.b.v. de Claroread stick, aansluiten bij de Stichting Dedicon (www.dedicon.nl). Daar kunnen alle leer- en leesboeken, op pdf-bestand of Cd-roms ingesproken, worden gehoord, die betrekking hebben op dyslexie.
- *Werk positief en opbouwend samen met de school, de docenten en uw zoon/dochter

2. Nuttige websites

Productinfo

www.lexima.nl

: Informatie over programma's als: Kurzweil 3000, Klankie, readingpen, Sprint, Apha Smart, Daisy spelers, Dyslexieprotocol de Campus 2021-2022

spraakprogramma Dragon, Woordenhaai etc.

www.woordhelder.nl

Informatie over het ondersteuningsprogramma's waaronder Claroread.

www.letop.be

Informatie over hulpmiddelen (incl. gratis programma's)

www.kanteffspraak.nl

: Informatie over spraakherkenning programma's en vele scan/convertieprogramma's (naar word), dicteerhulpen etc.

Ondersteuning

www.dedicon.nl

: Informatie voor mensen met een leeshandicap, o.a. aanvragen van Daisy cd's

www.steunpuntdyslexie.nl

: Algemene informatiepagina over dyslexie met overzicht van alle bekende links

www.oppu.nl

: Website van de Orthopedagogen Psychologen Praktijk Utrecht met veel nuttige informatie en links

www.programmamatrix.nl

: Overzicht van educatieve software

www.kennisnet.nl

: Internetorganisatie over onderwijs voor alle nieuwe ontwikkelingen

www.makkelijklezen.nl

: Veel informatie over boeken voor kinderen

www.balansdigitaal.nl

: De site van de oudervereniging Balans met veel nuttige informatie

www.woortblind.nl

: De site voor ouders en volwassenen die met dyslexie hebben te maken

www.minocw.nl

: De site van het ministerie van onderwijs met veel informatie over dyslexie en v.o.

16

Spreekbeurten / werkstukken

www.spreekbeurt.pagina.nl

www.dwk.nl

Overige

www.ezelsbrug.nl

: Veel handige ezelsbruggetjes voor school

www.clevy.nl

: Overzichtelijk toetsenbord voor kinderen, met usb-aansluiting

www.davindi.nl

: Zoekmachine voor het onderwijs

www.brainstudio.nl

: Informatie over mindmappen en anders studeren

www.examenblad.nl

: Regeling hulpmiddelen CE en brochure kandidaten met een beperking.

www.passendlezen.nl

: Hulpmiddelen voor het lezen van de literatuurlijst.